

**СТАН ТА ДИНАМІКА ПОКАЗНИКІВ ЛІСОВОГО ФОНДУ
НА ПРИКЛАДІ ЛІСІВ ФІЛІЇ «ЗМІЇВСЬКЕ ЛІСОВЕ
ГОСПОДАРСТВО» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»**

Назаренко В.В., канд. с.-г. наук, доц.
Гармаш А.В., ст. викладач
Уматова І.І., магістрантка
Державний біотехнологічний університет

Раціональне природокористування передусім базується на інформації щодо природних лісосировинних ресурсів у конкретних регіонах, а також має науково обґрунтовані режими їх використання. Сучасні уявлення про будову і розвиток лісів та сучасні технології дають змогу, з одного боку, підвищувати продуктивність деревостанів і отримувати значний прибуток, а з іншого – забезпечувати збереження біологічного різноманіття лісових біоценозів, зберігати їх стійкість до численних хвороб, шкідників і антропогенних чинників. Саме аналіз структури лісового фонду дає змогу сформулювати основні напрями ведення лісового господарства, що забезпечать підвищення продуктивності насаджень і збереження рослинного та тваринного різноманіття.

З урахуванням актуальності вивчення даного питання, такий аналіз проведено на прикладі філії «Зміївське лісове господарство» державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» за період з 1970 по 2021 рік.

Відповідно до матеріалів останнього лісовпорядкування площа філії складає 35743,8 га. При цьому частка лісових ділянок складає 96,4 %, і нелісових відповідно 3,6 %. Порівняно з попереднім лісовпорядкуванням на 0,4 % відсотки збільшилась частка нелісових земель. Серед лісових ділянок переважну частку займають вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки (95,7 %), при цьому лісів штучного походження менше порівняно з природними деревостанами (38,7 % та 57,0 % відповідно). Не вкриті лісовою рослинністю займають площу 519,6 га (1,5 %), серед яких найбільшу частку займають (1,3 %) галявини та пустирі.

В лісовому фонді лісогосподарського підприємства мають абсолютну перевагу дубова та соснова господарські секції. В той же час, спостерігається постійне зменшення їх частки. Навіть незважаючи на збільшення площі дубової господарської секції, що в першу чергу пов'язано з приєднанням в 2012 році ДП «Близнюківське ЛГ», яке в свою чергу було представлено здебільшого листяними деревостанами, в попередні періоди частка дубових деревостанів мала тенденцію до зниження. Крім того в розподілі відмічено чітку тенденцію зростання відсотку інших господарських секцій, таких як ясенева та кленова, що на певних площах витісняють дуб як головну лісоутворюючу породу, та стають домінуючими.

Такі ж закономірності спостерігаються і в сосновій господарській секції, де її заміщення відбувається за рахунок в першу чергу акацієвої господарської секції, та в деякій мірі березової. Крім того в сосновій господарській секції, мають місце соснові деревостани, що вражено кореневою губкою, які також виділяються в окрему господарську секцію.

В динаміці яка простежується в віковій структурі спостерігається постійне переважання середньовікових деревостанів, що біля 15 % перевищує оптимальне значення. В той же час, станом на 2022 рік, маємо найнижче представлення молодняків, що більше чим в два рази менше оптимального. Лише частка пристигаючих деревостанів має мінімальне відхилення від оптимального розподілу.

Зведена інформація за середніми таксаційними показниками за окремими господарським секціям та господарству в цілому, є основою для оцінки фактичного стану лісових насаджень, їх динаміки за певний період часу, аналізу та подальшого стратегічного планування.

Саме перше що необхідно відмітити, це зростання середнього віку по підприємству до 82 років. На нашу думку цей показник в першу чергу вказує на старіння деревостанів та накопичення стиглих та перестійних деревостанів і який значно перевищує оптимальний середній вік. Дане припущення зроблено на основі значень середньої зміни запасу на 1 га яка за даними останнього обліку має найнижче значення, а відносно максимального значення знизилась на 0,5 одиниць. Наслідки цього можна спостерігати на значенні середнього запасу, який після 1990 року має тенденцію до зростання, але в той же час інтенсивність даного процесу значно знизилась. В останній обліковий період, через непроведення дієвих господарських заходів з омолодження деревостанів, величина приросту менше порівняно з величиною відпаду, і як наслідок значення середнього запасу почало знижуватись.

Перевищення середнього віку, відносно оптимального, негативно вплинуло не тільки на значення зміни запасу та середнього запасу. Загально відомо, що з старінням деревостанів знижується їх продуктивність та кількість на одиницю площі, стійкість до впливу несприятливих чинників. Ці всі негативні тенденції мають прямий вплив на ступінь використання потенційної продуктивності лісорослинного потенціалу лісових земель насадженнями що зростають на них.

За період з 2000 по 2022 рік, показник ВЛП знизився з 66,4 % до 63,6 %. Причому більш різке зниження відмічено протягом останнього облікового періоду, що обумовлено, крім погіршення середніх таксаційних показників по підприємству, також приєднанням менш продуктивних насаджень ДП «Близнюківське ЛГ», на початку останнього ревізійного періоду.